

DEFENSIE

De [REDACTED]
[REDACTED]

Bijl: 02

Lijst der bestemmingen: Bijl Z

ONDERWERP : Defensie: Status quaestionis en Quo vadis?

Managementsamenvatting

1. Nu de Belgische troepen Afghanistan beginnen te verlaten en er nagedacht wordt over een mogelijke heroriëntering van de missie in Libanon en het invullen van onze militaire bijdragen in Afrika, maar ook in het licht van mogelijke bijkomende federale bezuinigingen en de intensivering van de internationale defensiesamenwerking, is het gepast om een balans op te maken van waar Defensie vandaag de dag staat en een inschatting te maken van haar mogelijke evolutie op middellange termijn.
2. De conclusie van deze analyse is kristalhelder: **de fundamenten van Defensie zijn niet gezond en de krijgsmacht is op drift** ten gevolge van een jarenlange politieke verwaarlozing en een non-beleid ten aanzien van haar toekomst.
 - Fundament Nr 1 – Het personeel: de personeelseffectieven van Defensie zijn reeds een geruime tijd in vrije val en deze tendens zal de komende jaren enkel maar verstrekt worden. Actueel is er een tekort van 2.000 militairen. Tegen eind 2014 zal dit opgelopen zijn tot ongeveer 3.000. Gevechtseenheden zijn onderbemand en in een aantal gespecialiseerde en technische steunfuncties worden de tekorten onwerkbaar hoog. De leeftijdsstructuur is compleet scheefgetrokken met een gemiddelde leeftijd van 42 jaar, wat bijna 10 jaar hoger is dan in de legers van de omliggende landen.
 - Fundament Nr 2 – Het materieel: de eenheden van (voornamelijk) de Landcomponent vertonen substantiële tekorten aan materieel als gevolg van jarenlange onderinvesteringen. Om dezelfde reden hebben een deel van de voorraden aan wisselstukken en munities hun kritische ondergrens bereikt. Het is eenvoudigweg onmogelijk geworden om op lange termijn alle materieelaankopen uit te voeren die nodig zijn om het huidige operationele ambitieniveau te behouden.
 - Fundament Nr 3 – Het budget: de combinatie van een in reële termen al jaren krimpend budget met proportioneel stijgende kosten voor personeel, werking en materieel, legt een zware hypotheek op de paraatstelling van de eenheden en de mogelijkheden voor hun operationele inzet. De economische en financiële crisis en de verwachte evolutie van de staatsfinanciën dreigen deze hypotheek alleen maar te verzwaren.
 - Fundament Nr 4 – Het defensiebeleid: welke rol wenst de regering aan haar militaire instrument toe te kennen? Voor wat soort operaties wenst men Belgische formaties in te zetten? En waar? Wat verwacht men van de Belgische militaire capaciteiten in de schoot

Correspondent: [REDACTED]
Graad Brevet: [REDACTED]
Tel: [REDACTED]
Fax: [REDACTED]
E-mail: [REDACTED]

Defensiestaf
Kwartier Koningin Elisabeth
Eversestraat 1
1140 Brussel

.be

van de NAVO? En wat is de regering bereid bij te dragen aan de NATO en EU? Allemaal vragen waarop er in ons land geen klare antwoorden gegeven worden. In de eerste plaats omdat er geen heldere visie op de toekomst van Defensie bestaat. Een duidelijke richting voor het handelen en inrichten van de defensieorganisatie ontbreekt. Er is geen gevalideerd defensiebeleid en geen toekomststrategie, met als gevolg dat de sturing van Defensie eerder blindelings en in functie van voorbijgestreefde parameters, dan op basis van weloverwogen keuzes gebeurt.

3. Het voornaamste gevolg van deze wankelende fundamenten is **het krimpen van het operationeel vermogen van de krijgsmacht**. Het operationeel vermogen is de 'output' die te land, in de lucht en op zee door militaire capaciteiten kan 'geproduceerd' worden. Het betreft hier het aantal eenheden, soldaten en wapensystemen die voor operaties kunnen ingezet worden. Deze verschrompeling zal enkel maar toenemen en niet alleen de volgende regering, maar ook de daaropvolgende voor ernstige dilemma's op het vlak van het buitenlandbeleid plaatsen. De Belgische krijgsmacht zal niet langer in staat zijn om invulling te geven aan de politieke ambities en het engagement om volwaardig aan de internationale besluitvorming deel te nemen en om solidair met onze bondgenoten en partners bij te dragen aan de internationale veiligheid.

Bij ongewijzigd beleid zal de Belgische Defensie snel ongeloofwaardig worden en op termijn afglijden tot een niveau van irrelevantie. Dit laatste zal ook gelden ten opzichte van mogelijke partners op het vlak van de internationale defensiesamenwerking. Het is immers illusoir ervan uit te gaan dat andere landen geïnteresseerd zouden zijn in verregaande samenwerking wanneer de Belgische militaire capaciteiten nog weinig operationele of andere toegevoegde waarde zouden hebben. Het is bovendien eveneens weinig waarschijnlijk dat er binnen de voorzienbare toekomst – vóór het jaar 2025 – een geïntegreerd Europees leger zal zijn. Net zoals het een wensdroom is hiervan plots alle heil te verwachten. Want defensie-integratie vereist dat er voldaan wordt aan gemeenschappelijke operationele en kwalitatieve standaarden. Verder noopt dergelijke integratie tot bindende afspraken over het ter beschikking stellen en delen van militaire capaciteiten. Deze beide basisvoorwaarden vergen, zeker in de beginfase, grote investeringen voor de Belgische krijgsmacht.

Zelfs wanneer de regering onmiddellijk en op een robuuste wijze in actie zou treden, kan de verschrompeling van het operationeel vermogen hoogstens wat afgeremd, maar niet gestopt worden. Eenvoudigweg omdat voor een aantal parameters de "*point of no return*" al een tijd overschreden is. Dit is bijvoorbeeld het geval voor de evolutie van de personeelseffectieven. Hetzelfde geldt voor de erosie van sommige militaire capaciteiten, die zo sterk is en zo snel verloopt dat ze niet meer kan gestopt worden. Ook al omdat de nodige financiële middelen hiertoe, zowel vandaag als in de toekomst, dreigen te ontbreken.

Het politiek vastgelegde ambitieniveau van Defensie zal dus willens nillens gevoelig naar beneden dienen bijgesteld te worden.

4. Feit is dat de Belgische regeringen met betrekking tot Defensie steeds de tendens hebben om hoog te mikken en laag te schieten, in het bijzonder wanneer de federale begroting in evenwicht moet gebracht worden. Defensie is niet voor niks steeds de sluitpost van de begroting. Deze tendens is de voorbije jaren enkel maar toegenomen en er is geen enkel vooruitzicht dat dit de komende jaren gaat veranderen.

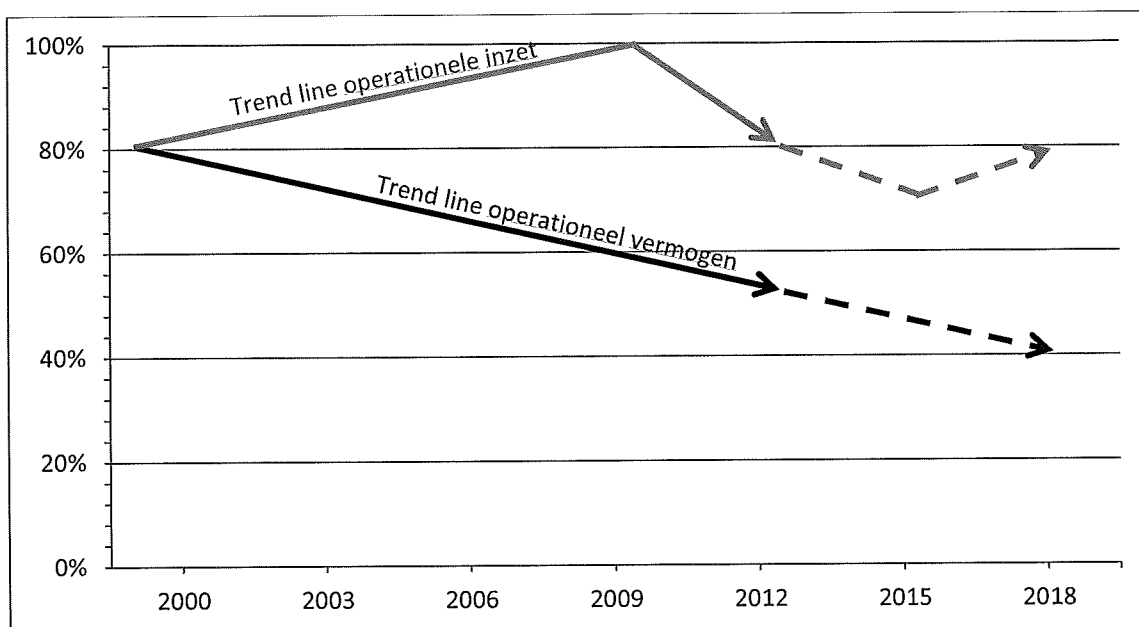
De volgende regeringen zullen onvermijdelijk geconfronteerd worden met een militair instrument dat bijlange niet meer in staat is op dezelfde manier als vandaag invulling te geven aan het realiseren van de doelstellingen van ons buitenlandbeleid. Met een substantieel lager operationeel ambitieniveau zal het nastreven en vrijwaren van de Belgische belangen zoals Defensie vandaag doet, niet langer mogelijk zijn. Dit kan op termijn verstrekkende gevolgen hebben. Gezien onze open economie is België sterk afhankelijk van het buitenland. Meer dan 70% van ons nationaal inkomen wordt buiten de landsgrenzen verdiend. Ons land heeft aanzienlijke belangen in het buitenland. Een stabiele veiligheidssituatie en een goed functionerende internationale rechtsorde zijn, naast goede betrekkingen met de belangrijkste handelspartners en bondgenoten, daarom van vitaal belang voor de Belgische economie. Defensie speelt een belangrijke rol in het veiligstellen van dit belang. Het meest recente voorbeeld hiervan is de Belgische maritieme bijdrage aan het

beveiligen van de zeevaartroutes in de Indische Oceaan, een belangrijke handelsader voor de West-Europese economieën. Met het verschrompelen van haar operationeel vermogen, zal Defensie niet meer in staat zijn deze rol op dezelfde manier in te vullen.

Het huidige operationeel vermogen van Defensie en zijn verwachte evolutie op middellange termijn

De huidige toestand

1. De internationale veiligheidssituatie is onzekerder en meer onvoorspelbaar dan ooit voorheen. Het potentieel voor conflicten groeit en het palet van veiligheidsrisico's, dreigingen en kwetsbaarheden van onze maatschappij verbreedt zich. Bovendien wordt Europa op veiligheidsvlak meer en meer voor haar verantwoordelijkheden gesteld door de Verenigde Staten. In een dergelijke context kan ervan uitgegaan worden dat de vraag naar militaire interventies van UN, NAVO en EU - en bijgevolg ook naar Belgische militaire bijdragen - op zijn minst op hetzelfde niveau zal blijven als dit van de voorbije jaren. Verwacht wordt dat deze trend, net zoals tijdens het voorbije decennium, zelfs eerder stijgend zal blijven.

Zoals de blauwe lijn op de grafiek aangeeft, zien we vanaf 2009 – ondanks de stijgende vraag van de internationale gemeenschap naar troepen – een afname van het aantal ontplooiingen van Belgische formaties. Deze daling is te wijten aan meerdere factoren.

In de eerste plaats de ontoereikende middelen voor de financiering van de inzet, die dient te gebeuren binnen de globale budgettaire enveloppe van Defensie. Bij een krimp van deze enveloppe wordt de knelling voor de financiële dekking van de operaties dus altijd maar strakker. Daarnaast is er een groot tekort aan personeel in een aantal functionele domeinen: militaire artsen, communicatie- en informatiespecialisten, technisch logistiek personeel,... Het schrappen van gevechtseenheden in het kader van het plan De Crem heeft daarenboven gezorgd voor een grotere bevraging van de overgebleven eenheden. Het hogere operationeel tempo brengt een zwaardere belasting met zich mee voor zowel personeel als materieel, waardoor onvermijdelijk na een aantal jaren een 'herstel- en regeneratieperiode' voor beiden dient ingebouwd te worden. Tenslotte legt het tekort aan hoofdmaterieel – vooral gepantserde voertuigen en bewapening - ernstige beperkingen op aan de opleiding en training. Wat op zijn beurt zorgt voor langere

paraatstellingstermijnen¹ en dus op termijn onvermijdelijk tot minder inzetmogelijkheden van Belgische troepen.

Deze elementen, in combinatie met de afbouw van de Belgische militaire aanwezigheid in Afghanistan, zal de komende jaren noodgedwongen leiden tot een verdere daling van het aantal operationeel ingezette militairen.

Op basis van analyses aangaande de evolutie en ontwikkelingen van de veiligheidsomgeving – en alle internationale studies terzake zijn hierover gelijklopend – kan nochtans verwacht worden dat de vraag naar militaire interventies in de komende periode zal blijven stijgen. In het bijzonder in de Belgische – en bij uitbreiding de Europese – belangensfeer worden conflicten en crises in Afrika, de Arabische wereld en incidenten op zee waarschijnlijk geacht. Het valt dan ook te verwachten dat ons land door de internationale gemeenschap zal gesolliciteerd worden bij mogelijke interventies in deze regio's.

2. In sterk contrast met de stijgende vraag naar troepen staat het dalende operationeel vermogen van het Belgische leger. Dit wordt weergegeven door de zwarte lijn in de grafiek op de vorige pagina. Het operationeel vermogen is de 'output' die te land, in de lucht of op zee door het geheel van de militaire capaciteiten² kan 'geproduceerd' worden.

Een daling van het operationeel vermogen betekent dat het spectrum van operaties waaraan kan worden deelgenomen versmalt, de hoeveelheid van troepen die kunnen ontplooid worden afneemt en het voortzettingsvermogen – de periode tijdens dewelke missies van lange duur kunnen verder gezet worden – vermindert. Deze verschrompeling van het operationeel vermogen impliceert eveneens dat het potentieel voor escalatiedominantie binnen Belgische formaties afkalt. Het betreft hier de bekwaamheid om bij een incident met de eigen militaire capaciteiten een opponent tijdelijk en lokaal te onderdrukken en alzo de nabije bescherming te verzekeren. Verder heeft het voor gevolg dat de eenheden en hun personeel bij gebrek aan materieel en trainingsmiddelen niet meer voldoende opgeleid en getraind zullen kunnen worden.

De sterke daling van het operationeel vermogen wordt het best geïllustreerd door de kwantitatieve afbouw van de hoofdwapensystemen van de krijgsmacht sedert het jaar 2000. De in onderstaande tabel vermelde ouderdom van dit materieel is eveneens illustratief.

Materieel	2000	2012	In gebruik- name	Actuele leeftijd
F16	100	54 (+ 5 reserve)	1979	33
C130	11	11	1972	40

¹ De paraatstelling heeft betrekking op de voorbereidingsactiviteiten voor de operationele inzet. Het gaat hier, onder andere, over de opleiding van de manschappen, de training van de eenheden, het in staat stellen en onderhouden van het materieel en het beschikken over trainingsinfrastructuur en –middelen.

² Een militaire capaciteit omvat het geheel van onderling verbonden elementen, in hoofdzaak getraind personeel, materieel, commando- en controlesystemen (C²), trainingsfaciliteiten en logistieke middelen. Deze elementen genereren weinig effect als ze gewoon op een hoop gegooid worden. Bruikbare militaire capaciteiten worden gecreëerd wanneer ervaren officieren en onderofficieren deze elementen samen smelten tot operationele formaties. Indien één van deze elementen ontbreekt of onvoldoende aanwezig is of wanneer er onvoldoende kan getraind worden, dan is deze capaciteit minder of onvoldoende operationeel inzetbaar. Bovendien heeft een tekort van één van deze elementen een cumulatief effect op het gehele systeem en leidt aldus tot de onbruikbaarheid van de gehele capaciteit. Voorbeelden hiervan zijn: het ontbreken van de C²-elementen van het Mistral luchtafweersysteem, die voor een totale onbruikbaarheid van de gehele capaciteit bij een nationale inzet zorgt; het ontbreken van 90 mm munitie voor het gevechtsvoertuig AIV, waardoor deze niet inzetbaar is; de onmogelijkheid om de onbemande vliegtuigjes (UAV) B-Hunter nog logistiek te ondersteunen vanaf 2014, waardoor het noodgedwongen uit omloop zal moeten genomen worden; het lange-afstand antitank- en antibunkersysteem Milan van de Landcomponent, dat niet meer kan ingezet worden omdat de missies onveilig zijn geworden voor de gebruiker, wat een ernstige hypotheek legt op het vermogen tot escalatiedominantie van de landeenheden. Het gebrek aan wisselstukken leidt eveneens tot een kwantitatieve afbouw van capaciteiten; de Seaking helikopters zijn hiervan een goed voorbeeld.

Augusta A109	46	20	1991	21
Seakings	5	4	1976	36
Mijnenjagers	7	5	1986	26
Fregatten	4 type E-71	2 type M	1991	21
Tank Leopard	132	37	1968	44
Gepantserde infanterievoertuigen	514 AIFV	22 AIFV	1985	27
	528 M113	59 M113	1985	27
		138 AIV	2007-12	5
		220 MPPV	2006-11	6
Milan (mag niet meer gebruikt worden omwille van onveiligheid voor gebruiker)	416 schootsposten	376	1976	36
Jeep Iltis	2.280	322	1986	26

Alhoewel er voor sommige capaciteiten in de loop van het voorbije decennium op materieelvlak kwalitatieve verbeteringen zijn doorgevoerd, is deze capacitaire degradatie ook zichtbaar in andere elementen. Eén van de meest duidelijke hierbij is het personeel.

3. De personeelsafbouw

Tussen 2000 en vandaag zijn de reële effectieven van Defensie met 11.300 personeelsleden gedaald: van 44.300 in het jaar 2000 naar 33.000 op dit ogenblik. Dit stemt overeen met meer dan 25% van de getalsterkte. Met andere woorden, ongeveer 90% van de totale vermindering van het federale ambtenarenapparaat is op conto van Defensie te schrijven, die dus meer dan haar steentje in deze heeft bijgedragen. Anderzijds zijn er natuurlijk evenveel arbeidsplaatsen verloren gegaan.

Toegelaten personeelsenvolpes							
Personeelsleden		Plan Delcroix 1992-2000	Strategisch plan 2000-2015	Stuurplan 2003-2015	Plan De Crem 2010-2015	Regeerakkoord DI Rupo 2012-2015	Aanwezig op 01 Okt 12
Militairen	Officieren	5.000		4.800	4.500	4.274	4.400
	Onderofficieren	15.000		14.700	12.750	12.113	12.850
	Soldaten	20.000		15.500	12.750	12.113	12.865
	Kandidaat-Mil	2.500		-	2.000	1.500	990
	Totaal	42.500		35.000	32.000	30.000	31.105
Burgerpersoneelsleden		5.000		2.725	2.000	2.000	1.895
Totaal Defensie		47.500	39.500	37.725	34.000	32.000	33.000

Onvermijdelijk heeft de personeelsafbouw ook een zware impact gehad op de operationele eenheden en dit in de vier Componenten. Het plan De Crem spreekt in dit verband boekdelen: van de 17 gevechts- en gevechtssteuneenheden van de Landcomponent werden er 5 noodgedwongen geschrapt. De Luchtcomponent heeft de vliegbasis van Bierset verlaten en onderging ook andere substantiële herstructureringen. Daarnaast werd er ook ingegrepen in de operationele structuren van de Marine en de Medische Component.

Nochtans heeft dit maar tijdelijk en in beperkte mate geleid tot een verbetering van de personeelsbezetting van de overgebleven operationele eenheden, wat nochtans één van de hoofdobjectieven was van het herstructureringsplan. Ongeveer 2,5 jaar na het implementeren van

het plan De Crem kan enkel maar vastgesteld worden dat, na een initiële stijging van hun bezettingsgraad, deze eenheden langzaam maar zeker terug afglijden naar hun bemanning pre-2009.

De oorzaak voor deze mislukking ligt grotendeels op politiek niveau:

- De ondoordachte verlenging door de minister van Defensie – tegen het advies van de defensiestaf in – van het brugpensioenstelsel van de “vrijwillige opschorting der prestaties” tot eind 2012, wat geleid heeft tot een massale uitstroom van ervaren personeelsleden.
- De beperking van de aanwerving tot ongeveer ¾ van de reële behoeften; ook hier ligt de beslissingsbevoegdheid op politiek niveau.
- Het niet verbeteren van de aantrekkelijkheid van het militair beroep, waardoor de uitstroom van jonge militairen en van hoog opgeleide vakspecialisten onverrechtvaardigbaar hoog blijft. Gemiddeld 50% van de jonge militairen haakt af binnen de twee eerste jaren na hun inlijving. Ook hiervoor liggen er al geruime tijd (statutaire en andere) verbetervoorstellen op de ministeriële tafel.

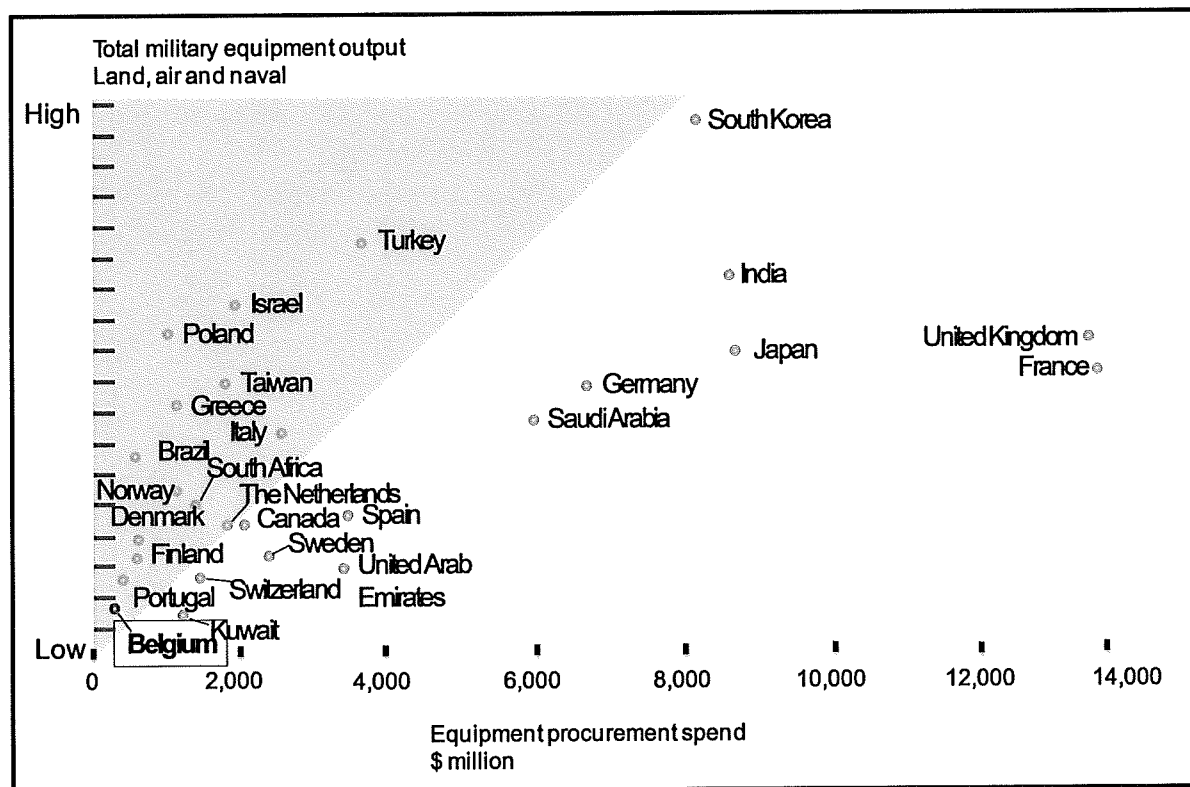
4. De militaire ‘output’

De daling van het operationeel vermogen van de Belgische krijgsmacht wordt eveneens bevestigd middels haar ‘outputratio’, zoals geïllustreerd in een studie uit 2010.³ Onderstaande grafiek uit deze studie geeft de grootte van de “*military equipment output*” (MEO) van de legers van een aantal landen in verhouding tot de uitgaven voor investeringen in militair materieel.

De MEO is functie van vier factoren:

- Het volume aan militair materieel van een land: het aantal gevechtsvoertuigen, schepen, vliegtuigen en andere wapensystemen.
- De mix van dit materieel, zijnde de globale balans van het materieel van ieder krijgsmachtdeel en de kritieke massa (het aantal wapensystemen) per hoofdcapaciteit. Hoe beter deze balans is en hoe meer deze hoofdcapaciteiten in volume een voldoende kritieke massa bezitten, des te groter de polyvalentie van een krijgsmacht is. Met andere woorden, des te groter haar bruikbaarheid als instrument van het buitenlandbeleid van een regering.
- De leeftijd van het materieel.
- De operationele waarde van het materieel, die de uitdrukking is van de aard en het type van het effect dat in het operatietheater kan gerealiseerd worden. Dit is functie van factoren zoals de dracht van het wapensysteem, het doorboringsvermogen van de munitie, de bescherming en snelheid van een vliegtuig, schip of gevechtsvoertuig,...

³ McKinsey&Company, *Mc Kinsey on Government*, Nr 15, Spring 2010, Special issue Defence.

Van alle vergeleken landen heeft alleen Koeweit een lagere MEO dan ons land. Dit is in de eerste plaats en hoofdzakelijk het gevolg van de lage (materieel-)investeringsquote van het Belgisch leger. Doch de lage MEO is niet alleen hieraan te wijten. Landen zoals Finland en Denemarken investeren ongeveer het dubbele van België in defensiematerieel, maar genereren wel een MEO die tot bijna drie maal hoger is dan deze van ons land. De Belgische krijgsmacht scoort voornamelijk slecht op de factoren "operationele waarde van het landmaterieel", "mix van het materieel" en "leeftijd van het materieel".

Vooruitzichten

5. De vooruitzichten dat de globale daling van het operationeel vermogen van het Belgisch leger in de komende jaren wordt omgebogen zijn nul. Integendeel, de dalende trend zal zich nog een hele tijd verder zetten ten gevolge van, voornamelijk, twee factoren: de verwachte financiële middelen en de evolutie van de personeelseffectieven.

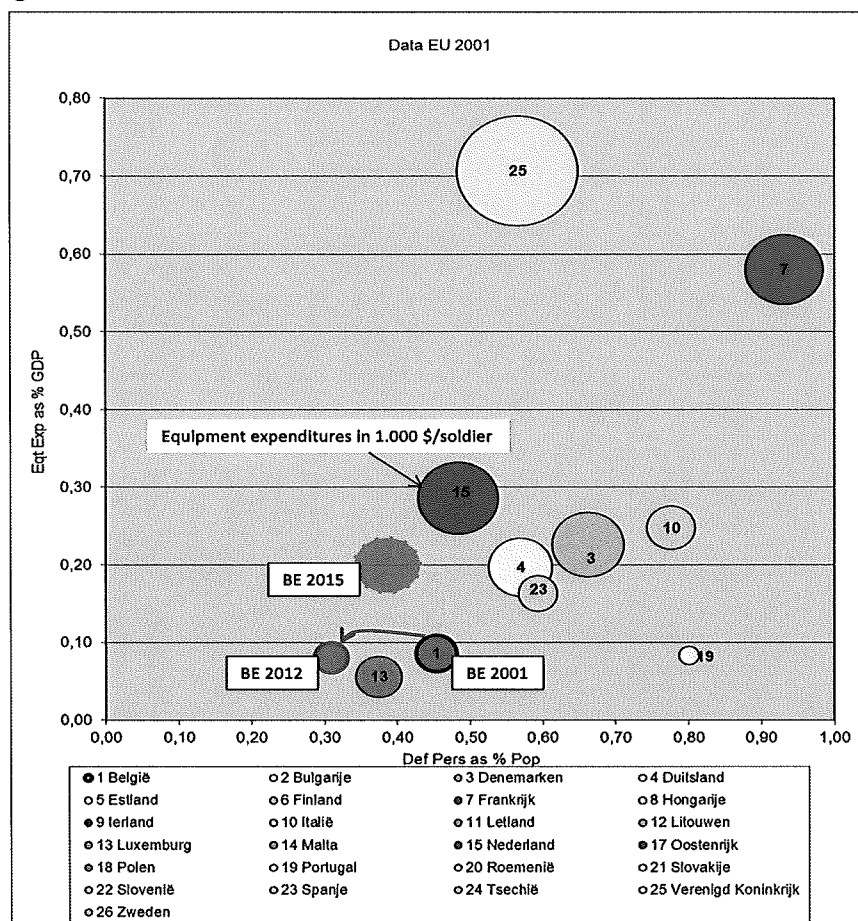
6. Het budget

In 2000 had de toenmalige regering Verhofstadt I zich geëngageerd om voor Defensie een jaarlijks geïndexeerd budget van 100 miljard franken (2.505 miljoen euro) toe te kennen. De realiteit is evenwel gans anders uitgedraaid zoals onderstaande tabel aangeeft.

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Budget M€ (courante €)	2.505	2.661	2.690	2.755	2.854	2.890	2.784	2.789	2.732
Budget M€ ₂₀₀₀ (constante €)	2.505	2.397	2.380	2.394	2.373	2.405	2.267	2.194	2.107

Ten opzichte van het jaar 2000 (begin van het Strategisch plan 2000-2015) was in 2009 (aan de vooravond van het plan De Crem) het verschil reeds 9,4% in vergelijking met wat een geïndexeerd budget zou zijn geweest. Deze daling van de financiële middelen neemt toe vanaf 2010 en het budget van Defensie duikt nog sneller naar beneden in 2012: we zijn in een periode gekomen waarin het budget niet alleen niet geïndexeerd is, maar ook zakt in reële termen (courante euro's). Het verschil tegenover wat een geïndexeerd jaar 2000-budget zou moeten zijn, is op dit moment reeds opgelopen tot 22%.

Onderstaande grafiek met de defensiegegevens van de meeste EU-landen bevestigt deze evolutie voor de Belgische Defensie.

Bron: EDA – European Defence Agency. Enkel de gegevens van de West-Europese landen zijn voorgesteld.

De x-as van de grafiek herneemt de verhouding tussen de getalsterkte van de legers ten opzichte van de werkende bevolking van de onderzochte landen. De y-as geeft de materieelinvesteringen als % van het BNP. De diameter van iedere bol is een weergave van de materieeluitgaven per soldaat. De Belgische krijgsmacht bevond zich voor deze parameters reeds in 2001 bij de slechte EU-leerlingen. Enkel Luxemburg stond er nog slechter voor toen. Met het Strategisch plan van het jaar voordien werd beoogd om tegen 2015 het leger qua personeelseffectieven een stuk af te slanken (dus de bol naar links op te schuiven), maar vooral de investeringen in materieel gevoelig te doen stijgen tot ongeveer 0,2% van het BNP, zijnde op dat moment omstreeks 20% van het defensiebudget (m.a.w. de bol te laten stijgen en 'verdikken').

In de realiteit is het leger sindsdien niet alleen met meer dan een kwart ingekrompen (de verschuiving naar links), maar zijn de investeringsuitgaven in materieel én de gemiddelde wederuitrustingsuitgaven per soldaat gedaald in plaats van gestegen, zoals het de bedoeling van de regering was (de bol is dus gedaald en gekrompen).

In internationaal milieu worden de defensieinspanningen van een land afgewogen tegenover het BNP. Voor België bedraagt de netto-defensieinspanning (dus zonder de pensioenuitgaven voor gepensioneerde militairen, voormalige rijkswachters en burgerambtenaren van Defensie) actueel 0,71%. Hiermee zijn we het slechtste land van de NAVO. In 2001 was dit nog 0,98%. Nochtans herbevestigt de NAVO op haar topbijeenkomsten – dus in aanwezigheid en met goedkeuring van onder meer onze Premier en Minister van Defensie – dat 2% van het BNP het doel moet zijn.

Het valt dan ook niet te verwonderen dat een dergelijke houding van ons land aanleiding geeft tot verklaringen zoals deze in het kader van het NATO Defence Planning Capability Review 2010/2011:

“Despite the efforts that have been made by Belgium to carefully manage its defence resources, it now faces an extremely serious situation. Operating costs have reduced to a level where it is no longer possible to seek further savings in this area without seriously damaging capabilities. Efforts to reduce personnel costs in order to free resources for necessary investment are frustrated by continuing budget reductions as numbers of personnel reduce and by additional budget cuts. There are some significant capability shortfalls that should be addressed and modernization and equipment procurement projects coming up that will require the provision of substantial financial resources. Belgium should continue to be encouraged to increase the defence budget towards the NATO benchmark so that it can better meet its obligations to the Alliance and its military obligations to other international organisations.”

De vooruitzichten dat de financiële situatie van het departement de komende jaren gaat verbeteren zijn, buiten een mirakel, onbestaande. De staatsfinanciën zijn nu eenmaal wat ze zijn en de economische en financiële crisis hebben hun toestand enkel maar erger gemaakt. De voorspellingen van het Planbureau en de Nationale Bank voor de komende jaren en de eisen van de EU om de financiële huishouding van ons land op orde te stellen, nopen eveneens tot een budgettair pessimisme voor Defensie. Daarenboven zijn er een aantal factoren die de financiële situatie nog moeilijker maken:

- De leef- en werkomstandigheden voor beroepssoldaten moeten in overeenstemming zijn met de wettelijke en reglementaire vereisten terzake en de legitieme verwachtingen van de personeelsleden, hetgeen extra uitgaven met zich meebrengt;
- De kosten van moderne (militaire) technologie stijgen sneller dan de algemene inflatie in de andere economische sectoren⁴;
- In aantallen kleinere militaire bestellingen drijven de eenheidsprijzen gevoelig omhoog;
- Steeds complexere wapensystemen vergen steeds meer R&D, tezamen met zware investeringen in de ontwerp- en ontwikkelingsfasen en voor eventuele *mid-life upgrades*;
- Het onderhoud van dergelijke systemen wordt ook steeds duurder.

⁴ Britse en EU-studies tonen aan dat, naargelang het type van uitrusting, de kosten van defensiemateriaal jaarlijks van 2 tot 7% stijgen.

7. De investeringen

Dit brengt ons bij de investeringen in nieuw materieel. Het actueel op de regeringstafel voorliggende Plan voor Investerings in Defensie en Veiligheid (PIDV) 2012-2014 dekt maar een fractie van de reële noden van Defensie. Zelfs na de volledige uitvoering ervan zal het operationeel vermogen van de overblijvende capaciteiten lager liggen dan dit van een decennium geleden.

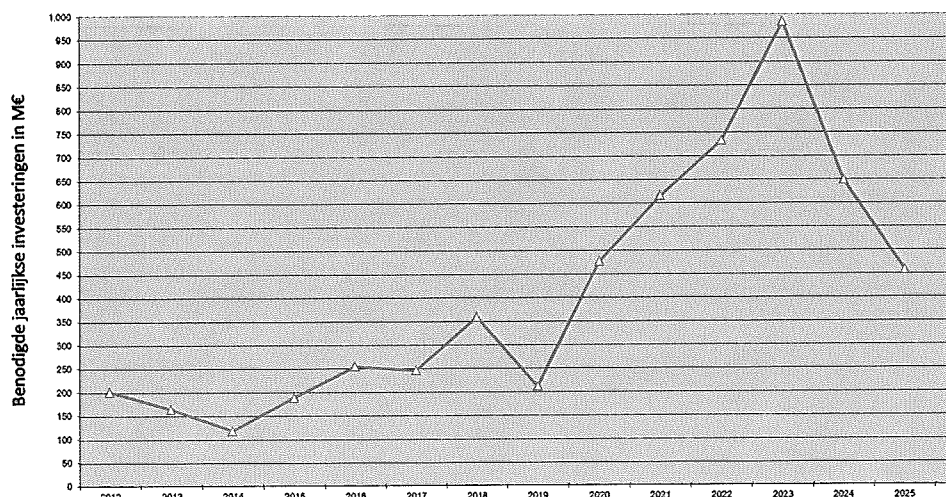
De investeringsvooruitzichten na 2015 zijn zelfs ronduit desastreus. De algemene door de Europese legers aanvaarde norm voor materieelinvesteringen bedraagt 20% van het totale budget. Voor de Belgische krijgsmacht zou het dus theoretisch over ongeveer 550 à 600 M€/jaar gaan. Tijdens de twee parsee legislatures van het voorbije decennium werd er gemiddeld 400 M€/jaar in materieel geïnvesteerd. Tussen 2008 en 2011 werd er gemiddeld minder dan 20 M€/jaar besteed aan grote materieelinvesteringen. En net zoals in het bedrijfsleven geldt voor een leger ook het adagio: een firma die gedurende vijf jaar niet investeert, is dood....

De afwezigheid van een duidelijke veiligheidsdreiging in Europa zoals ten tijde van de Koude oorlog en de uiterst kleine waarschijnlijkheid dat er in de voorzienbare periode een groot conflict in onze contreien zal plaatsvinden, leidt bij politici en publieke opinie gemakkelijk tot de gedachte dat er geen investeringen in “zwaar oorlogstuig” meer nodig zijn. Zelfs wanneer de opdrachten van Defensie zich oriënteren naar de zogenaamde vredes- en stabilisatiemissies, blijft het gegeven dat de verwachtingen aangaande bescherming – en dus het vermijden van slachtoffers binnen de eigen rangen – evenals deze betreffende het voorkomen van collaterale schade, tot gevolg hebben dat de uitgaven voor militair materieel niet evolueren naar een lager niveau dan tijdens de Koude Oorlog. Integendeel zelfs.

Zelfs indien men zich de vraag kan stellen of “het bewaken van de vrede en het beschermen van de bevolking” een correcte omschrijving is van de recente interventie in Libië, dan blijft het een feit dat onze F16's klassieke bommen gebruikt hebben die evenwel voorzien waren van dure en hypergesofisticeerde richt- en geleidesystemen. Feit blijft eveneens dat de operationele voertuigen en de vliegtuigen die aangewend worden in omstandigheden zoals in Afghanistan, veel zwaarder belast worden dan het materieel dat vroeger gebruikt werd voor de paraatstelling in de periode van de Koude oorlog. En bijgevolg ook veel sneller verslijt. Daarnaast zorgt het niveau van training en voorbereiding, dat vereist wordt in een legitieme logica van “nul slachtoffers”, tot een intensiever gebruik van het materieel. En daarom tot een kortere levensduur.

Het voornaamste gevolg van dit non-investeringsbeleid is – naast het verlies van operationeel vermogen door het bereiken van het einde van de levensduur en de niet-vervanging van het materieel – het voor zich uitschuiven van de onontbeerlijke aankopen. De levensduur van materieel wordt – dikwijls met “spuug en paktouw” en “bricolage” – verlengd. In sommige gevallen is dit zelfs niet meer mogelijk en dient het noodgedwongen uit omloop genomen te worden. Dit is onder andere het geval met de Milan-missiles. Met als gevolg dat bepaalde landeenheden qua vuurkracht terug op een niveau zijn gevallen van tijdens de Koreaanse oorlog van de jaren 50.

Het vooruitschuiven van de investeringen creëert een echt “boeggolfeffect”. Met andere woorden, de massa en de kostprijs van het na 2020 te vervangen en te vernieuwen hoofdmaterieel en wapensystemen zijn zo gigantisch groot, dat het “schip van Defensie” die golf niet meer zal meester kunnen, zelfs niet in de meest optimistische budgettaire scenario's. Het handelt hier onder meer over de opvolging van de F16's, de fregatten en mijnenjagers en de verwerving van beschermde transportvoertuigen.

Zelfs met een gemiddelde jaarlijkse investeringsquote van 400 M€ (zoals tussen 2001 en 2007) zullen er ruim onvoldoende financiële middelen aanwezig zijn om de vervanging van voormeld materieel – waarvan de kostprijs actueel geraamd wordt op 7 à 8 miljard € - uit te voeren. Wat onvermijdelijk tot een nieuwe, zware daling van het operationeel vermogen en de aanwendingsmogelijkheden van de krijgsmacht zal leiden. Harde en moeilijke keuzes aangaande het behoud van de grote operationele capaciteiten, het sluiten van kazernes en vliegbases en misschien wel over het afschaffen van een Component, zullen onvermijdelijk worden.

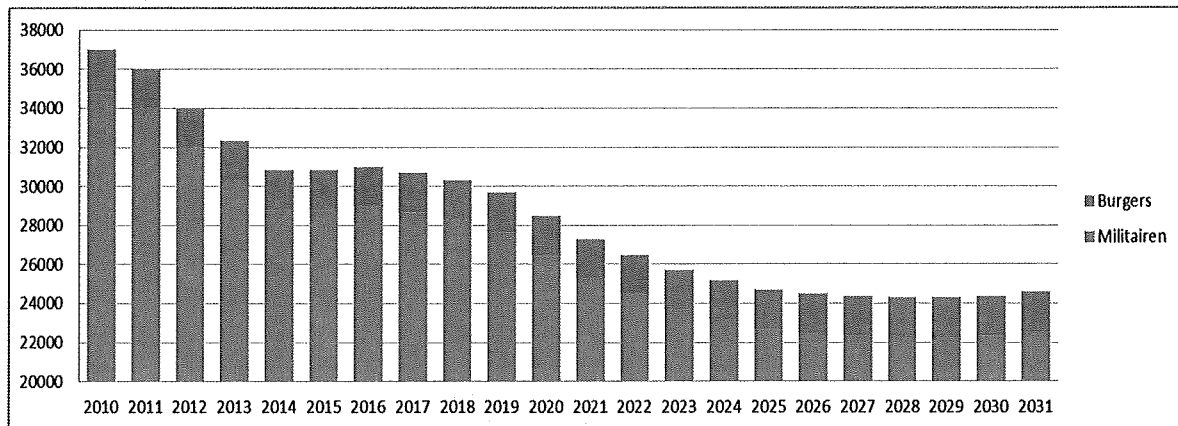
Naargelang de gemaakte keuzes zal de regering niet langer in staat zijn om deel te nemen aan anti-piraterijmissies zoals deze die momenteel plaats vindt voor de kust van Somalië, om de toegangen tot de Belgische havens desgevallend nog mijnenvrij te houden, of om zelf nog in te staan voor de beveiliging van het Belgische luchtruim of deel te nemen aan luchtoperaties zoals deze boven Libië.

In dit kader kan men zich ook weer opnieuw vragen stellen bij sommige dure aankopen uit het recente verleden, waarvoor de krijgsmacht geen vragende partij was, maar die politiek in de maag werden gespist. De NH 90 helikopters zijn hiervan het beste voorbeeld. De kostprijs ervan gaat ruim boven de 300 M€ uitkomen, maar dit soort toestellen hebben nooit op de behoeftenlijst van de Belgische krijgsmacht gestaan. De NH 90 voor *search and rescue*-taken aan onze kust gebruiken komt bijvoorbeeld op hetzelfde neer als om de hoek naar de kruidenier gaan met een Rolls Royce. Het blijft een intrigerende vraag wie hier eigenlijk (politiek) beter is van geworden. Ook bij de verwerving van de A400 M transportvliegtuigen die vanaf 2019 de C130's dienen te vervangen, kan men zich in het licht van de financiële draagkracht van Defensie vragen stellen bij de politieke keuze voor een eigen aankoop. Temeer omdat een aantal andere kleinere Europese landen zich, samen met de USA, verenigd hebben in het *Strategic Airlift Capability*-programma waarbij gezamenlijk transportvliegtuigen aangekocht en tewerkgesteld worden volgens de formule van "sharing". Daarnaast dient de vraag gesteld worden of de beslissing om zeven eigen A400 M-toestellen aan te kopen nog te verantwoorden is in het licht van de preciaire budgettaire toestand van Defensie.

In synthese kan dus gerust gesteld worden dat zelfs na het compleet realiseren van het PIDV 2012-2014, het operationeel vermogen op termijn onvermijdelijk zal dalen omwille van de onmogelijkheid om het versleten en niet langer doeltreffend materieel evenredig te vervangen of te vernieuwen.

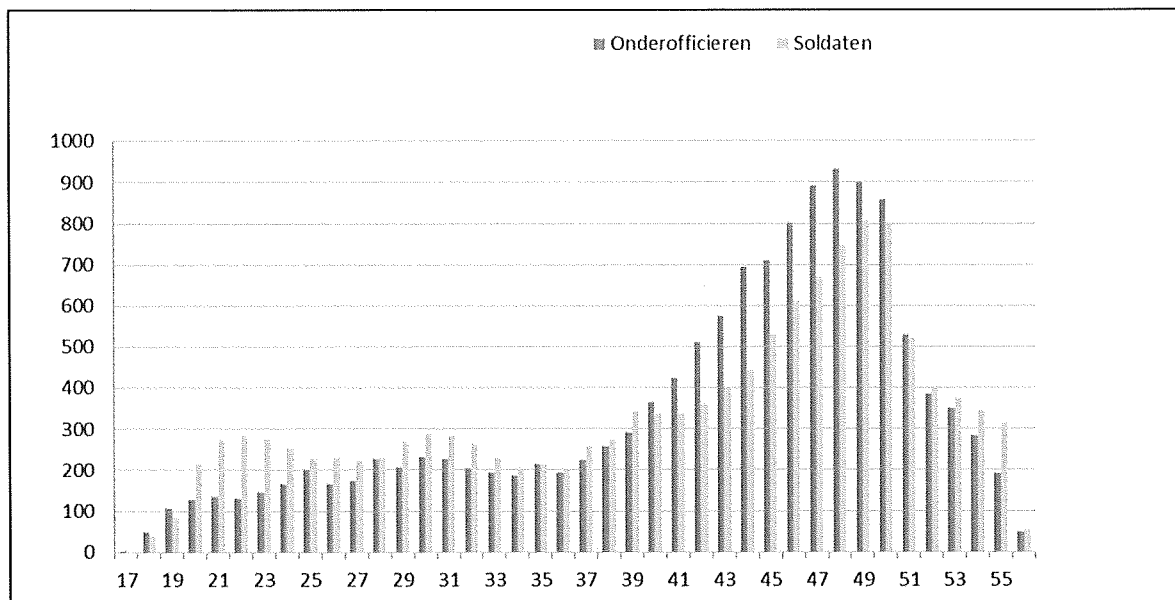
8. Het personeel

De vooruitzichten inzake de evolutie van de personeelseffectieven van Defensie zijn ronduit dramatisch. De getalsterkte is in vrije val.

Zelfs bij het optrekken van de rekrutering tot 1.500 kandidaat-militairen/jaar, wat 15% meer zou zijn dan het gemiddelde van de voorbije vijf jaren, zal bij verder ongewijzigd beleid de getalsterkte van Defensie op termijn zakken tot ongeveer 24.000 personeelsleden, waarvan een 22.000 militairen. Zelfs in geval van een structurele bijsturing van het beleid, waaronder een nog verdere verhoging van de wervingen, zal deze daling in de loop van het komende decennium slechts in beperkte mate afgeremd kunnen worden. De natuurlijke uitstroom wegens pensionering gaat immers zo groot zijn dat ze onmogelijk kan gecompenseerd worden met verhoogde wervingen. En een nieuw statutair kader voor het militair personeel of mogelijke beheersingrepen zullen alleen maar het effect hebben van “too little” en “too late”.

De grote natuurlijke uitstroom reveleert daarnaast ook een ander knelpunt: de hoge gemiddelde leeftijd van het militair personeel. De militaire populatie is oud. Te oud, zoals duidelijk wordt aangegeven op onderstaande grafiek. Met ongeveer 42 jaar bij de categorieën der onderofficieren en soldaten ligt deze bijna 10 jaar hoger dan wat als ideaal wordt beschouwd en wat ook het geval is bij de meeste van de West-Europese legers.

Men hoeft geen militair strateeg te zijn om te beseffen dat een dergelijke leeftijds piramide negatieve gevolgen heeft voor de operationele inzetgereedheid. Ongeveer een 2.000-tal militairen voldoen niet aan de minimum vereisten van medische, fysieke en operationele geschiktheid voor hun functie. Dit stemt overeen met 6% van de militaire populatie. Los van de vaststelling dat men tot op heden deze problematiek – die toch al heel lang gekend is – niet structureel heeft willen aanpakken wegens een gebrek aan politieke bereidheid en kordaatheid, genereert ze ook een extra

belasting en een hoger operationeel tempo bij de militairen die wel geschikt zijn. Wat op zijn beurt tot hogere uitstroomcijfers bij deze groep leidt.

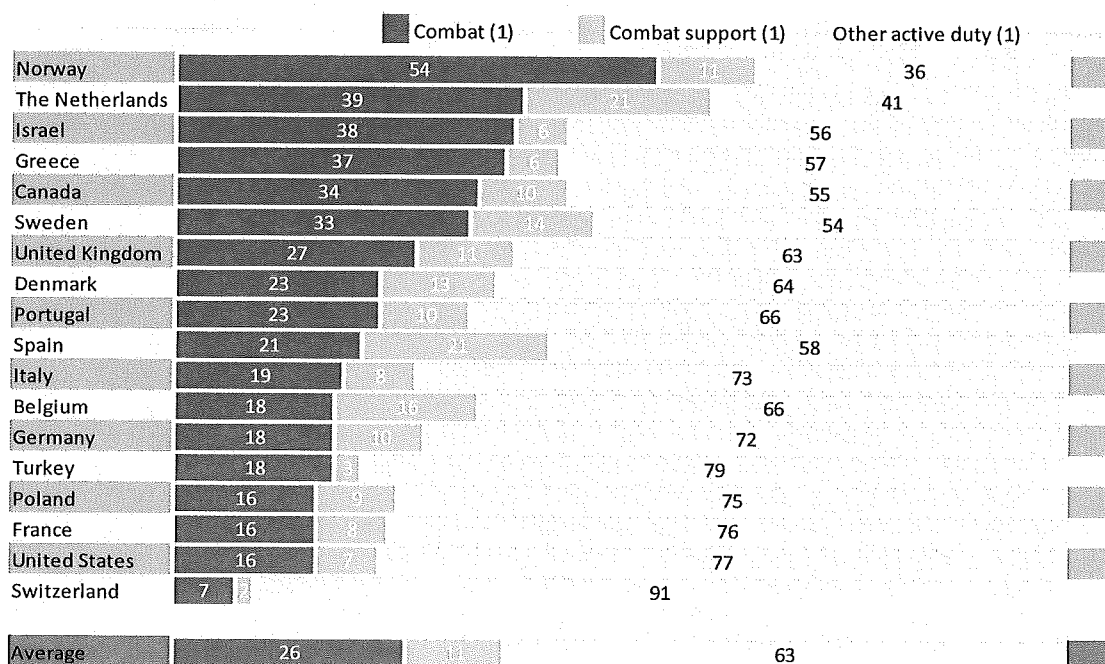
Een specifiek, doch bijzonder prangend personeelsprobleem dat de komende jaren enkel maar zal vergroten, betreft het "technisch" personeel. Het handelt hier over een ganse waaier van personeelsleden, zoals het medisch technisch personeel, communicatie- en informatiespecialisten, mecaniekers, electrotechniekers, bewapeningsspecialisten, luchtcontroleurs, enz. De kwantitatieve situatie bij deze groepen is vandaag de dag slecht tot zelfs dramatisch, zoals bijvoorbeeld bij de militaire artsen. In die mate dat actueel de medische ondersteuning dé grote beperkende factor is bij de inzet van Belgische formaties. Deze situatie gaat de komende jaren niet verbeteren. Integendeel. Ze zal zich nog scherper doen voelen, ook in andere technische domeinen. En ook hier bestaan er geen mirakeloplossingen. Om jonge technici te kunnen aantrekken moet Defensie voldoende concurrentieel zijn op de arbeidsmarkt. Dit is niet of onvoldoende het geval. Technische werkzaamheden uitbesteden naar de privé is al evenmin een oplossing. Simpelweg omdat de budgettaire toestand dit niet toelaat. Maar ook omdat bij de operationele inzet in het buitenland de aanwezigheid van een minimum aantal militaire technici onontbeerlijk is.

Tenslotte zal de scherpe daling van de personeelseffectieven nog andere gevolgen hebben, te beginnen met nieuwe herstructureringen. Actueel is er een tekort van ongeveer 2.000 militairen om alle posten in de organisatiestructuur te bezetten. Dit tekort zal de komende jaren gevoelig stijgen. Tegen eind 2014 zal het reeds opgelopen zijn tot ongeveer 3.000. Gezien het overgrote deel van dit deficit zich in de operationele eenheden situeert, zal het leiden tot een onhoudbare toestand: de operationele basisbouwstenen van de krijgsmacht – de pelotons, compagnies, squadrons, schepen – kunnen niet meer voldoende bemand worden. Ingrepen zoals het verder afslanken van staven en steundiensten zullen weinig soelaas brengen. Ten eerste omdat ze het voorbije decennium al sterk gerationaliseerd werden. Vervolgens omdat ze weinig comprimeerbaar zijn: of er nu 60 gevechtsvliegtuigen moeten beheerd worden of 30, een materieelbeheerder zal steeds nodig blijven; of er nu opleiding moet gegeven worden aan 30 soldaten of aan 15, een onderrichter blijft er steeds nodig. Tenslotte zal het verder afslanken van steundiensten moeilijk zijn omdat het werk toch zal moeten gebeuren en de uitbesteding hiervan geen optie is wegens onvoldoende financiële middelen.

De regering zal dus geen andere keuze hebben dan opnieuw overgaan tot herstructureringen: het ontbinden van eenheden en het sluiten van kwartieren. Los van de sociale factuur ten gevolge van de overplaatsingen van personeel, zal dit waarschijnlijk ook weer tot het nodige politieke getouwtrek rond het sluiten van kazernes leiden; lobbywerk dat bovendien zelden op operationele of efficiëntiedoelstellingen gebaseerd is, zoals recent nogmaals aangetoond werd met het plan De Crem. En opnieuw zal men, omwille van een gebrek aan politieke moed en tegen alle logica in, kazernes openhouden. En opnieuw zal, als gevolg hiervan, de "teeth-to-tail-ratio"⁵ van het leger hierdoor slechter worden. Deze ratio is voor ons land al niet echt schitterend, zoals volgende tabel laat uitschijnen.⁶

⁵ Deze ratio betreft de verhouding tussen het personeel in de 'front line' (de gevechts- en gevechtssteuneenheden) ten opzichte van de militairen die niet-gevechtsfuncties vervullen, zoals in de infrastructuurdiensten, staven, territoriale logistieke eenheden, vorming, opleiding,...

⁶ Bron: McKinsey&Company, *Mc Kinsey on Government*, Nr 15, Spring 2010, Special issue Defence

(1) Combat troops : armor, infantry, reconnaissance and combat aviation. Combat support : artillery, engineers and signals. Other active duty : general and administrative functions including HR, IT, procurement, accounting, etc. Reserve personnel not included.

Deze herstructureringen zullen tenslotte ook noodgewongen leiden tot een verdere inkrimping van het operationeel ambitieniveau, zijnde het aantal en type van formaties en wapensystemen dat ons land hetzij eenmalig hetzij voor een langere duur kan ontplooiën met het oog op het nastreven of vrijwaren van de nationale belangen. Of in andere woorden, het aantal opties waarover de regering zal beschikken om met haar militair instrument de objectieven van het buitenlandbeleid na te streven, wordt opnieuw kleiner.

9. Het defensiebeleid

Heel wat van de aannames en besluiten van de bestaande politieke documenten over Defensie⁷ aangaande de wereld waarin we leven, de draagwijdte van de expliciete en impliciete verbintenissen ten opzichte van de internationale gemeenschap en de militaire capaciteiten waarover ons land dient te beschikken om deze engagementen na te komen, zijn naargelang het geval ofwel compleet ofwel ten dele voorbij gestreefd. Zowel ontwikkelingen tijdens het voorbije decennium als recente gebeurtenissen bevestigen dat de uitgangspunten van het defensiebeleid op zijn minst een ernstige bijsturing behoeven.

Fenomenen zoals de Arabische Lente, de financiële crisis en het tot stilstand komen van de wereldeconomie – met als gevolg dat er grote happen uit de Westerse defensiebegrotingen, met inbegrip uit deze van de Verenigde Staten, genomen worden – China's vererving van een *blue water*-marine en haar assertieve houding ten opzichte van grondgebied, grondstoffen en andere bodemrijksdommen in de Zuid-Chinese Zee, de verhoogde instabiliteit op het nucleair-bewapende Zuid-Aziatische subcontinent, de onevenwichtige groei van de wereldbevolking en de verstedelijking en de toename van niet-traditionele dreigingen zoals piraterij, drugshandel, mensensmokkel, cyberterrorisme en de mogelijke gevolgen van het smelten van de ijspoolkappen, werden tot op heden niet of onvoldoende in rekening gebracht.

De implicaties van deze gebeurtenissen en ontwikkelingen voor het Belgische defensiebeleid en voor de krijgsmacht in het bijzonder, worden onvoldoende bekeken. In essentie is dit een politieke aangelegenheid. Bij het onderzoeken van de implicaties moet immers niet alleen een keuze worden gemaakt wat betreft de dreigingen waarop wordt gefocust, maar ook wat betreft de omvang van het budget dat daaraan wordt besteed. In tijden van economische crisis, zoals nu het geval is, is een

⁷ Het Strategisch plan voor de Modernisering van het Belgisch leger voor de periode 2000-2015, het Strategisch plan (+) van 2003, de Politieke Oriëntatienota van 2008 en het Plan "De Voltooiing van de Transformatie van 2010" (het plan De Crem).

dergelijke keuze extra politiek, omdat het defensiebudget in de toekomst waarschijnlijk nog verder onder druk komt te staan en een keuze voor de ene focus ten koste gaat van een andere. De afweging tussen welke dreiging de aandacht verdient is veelal een keuze tussen hoge impact – lage kans-problemen, zoals een conflict tussen grote staten, en lage impact – hoge kans-zaken, zoals zeeroverij. Uiteindelijk zijn het politieke criteria die deze keuze bepalen. En deze zijn in ons land grotendeels ontbrekend.

10. Het plan De Crem

Er kan zonder terughoudendheid gesteld worden dat vandaag, ongeveer drie jaar na zijn invoering, de doelstellingen van het plan De Crem niet gehaald zijn en evenmin nog gehaald zullen worden.

De hoofdredenen zijn het budgettaire beleid van de regering ten aanzien van Defensie en de onvoldoende doortastendheid en verkeerde beslissingen ten aanzien van het personeelsbeleid.

Het plan De Crem is dode letter gebleven inzake het in plaats stellen van een betaalbare organisatiestructuur middels het stabiliseren van de financiële middelen voor Defensie. Er is evenmin extra vrije ruimte gecreëerd voor de onontbeerlijke materieelinvesteringen.

De verjonging van de leeftijdsstructuur is er niet gekomen en zal evenmin kunnen doorgevoerd worden in de komende jaren. En tegen het einde van deze regeerperiode zullen de operationele eenheden opnieuw even onderbemand zijn als in 2009, op de vooravond van het invoeren van het herstructureringsplan. De mantra van de Politieke Oriëntatienota van 2008, “do more with less”, die de voorbije jaren geëvolueerd was naar “do the same with less”, zal in 2014 vervangen moeten worden door “do less with less”.

Besluiten

11. De krijgsmacht van vandaag wordt geconfronteerd met een capaciteiten-versus-verbintenissen dilemma. Dit wordt veroorzaakt door de kloof tussen de beschikbare aantallen personeel, materieel, logistieke steun en trainingsmiddelen enerzijds en de vraag en vereisten van het huidige buitenlandbeleid en de operationele inzet anderzijds.

Maar een nog veel groter dilemma dient zich aan voor de krijgsmacht van morgen. De volgende Belgische regeringen zullen geconfronteerd worden met een steeds toenemende verschrompeling van de voornaamste operationele capaciteiten van het leger. De oorzaak hiervan is de combinatie van de snelle en onomkeerbare daling van de personeelseffectieven en de onbetaalbare investeringsbehoeften die nodig zijn om het operationeel vermogen op een aanvaardbaar niveau te houden. Dit aanvaardbaar niveau zal onvermijdelijk een stuk onder het huidige operationele ambitieniveau liggen. Want zelfs indien de regering het budget van Defensie gevoelig zou verhogen – wat gezien de situatie van de overheidsfinanciën niet echt te verwachten valt, en zeker niet op korte termijn – zal de komende crisis niet kunnen vermeden worden. En dit om een aantal redenen. Ten eerste omdat het onmogelijk is op minder dan tien jaar tijd de vrije val van de personeelseffectieven terug te schroeven. Daarnaast zal het onmogelijk zijn om in deze periode weer een gezonde balans te verkrijgen binnen de militaire populatie op het vlak van leeftijd, ervaring en getraindheid ter vervanging van zij die Defensie verlaten hebben. Verder omwille van de tijd die nodig is om hoofdmaterieel en grote wapensystemen te vervangen, coherente militaire capaciteiten te ontwikkelen en hen op effectieve trainingssterkte op te bouwen. De tijd is hier meester van het proces.

De echte crisis zal zitten te wachten op de deurdrempel van de volgende regering en ze zal het die regering en op zijn minst ook nog de volgende onmogelijk maken om met haar militaire instrument nog een geloofwaardig buitenlandbeleid te voeren. De neerwaartse curve van het operationeel vermogen is eenvoudigweg te steil en de daalsnelheid te hoog.

12. De meeste Belgische regeringen kennen pas de middelen van Defensie toe nadat alle andere noden geleidigd zijn. Haar budget is de sluitpost van de federale begroting. De plicht om iets nuttigs en bruikbaar te maken van wat beschikbaar is, valt dan op de schouders van hen binnen Defensie. De regering zelf neemt zelden deel aan deze inspanning. In het beste geval laat het “juist voldoende” de defensiestaf toe een soort van uiterst modeste defensieplanning uit te werken. Die dan in de volgende jaren onderuit wordt gehaald door nieuwe politieke ingrepen. Maar zelfs dit “juist voldoende” is de voorbije jaren een “onvoldoende” geworden en het heeft er alle schijn van dat dit de komende jaren een “ruim onvoldoende” zal worden.

De situatie is zo ernstig geworden dat de defensiestaf, zelfs met de hulp van een “gunstig gestemde” minister van Landsverdediging, er niet meer in zal slagen de crisis op haar niveau op te lossen. De krijgsmacht is op drift.

13. Het is nu aan de regering en het parlement om dit “aanvaardbaar” niveau van de krijgsmacht van morgen te bepalen. Dit is de eerste stap. Deze begint met het beantwoorden van volgende vragen:
- Welke zijn (het type van) operaties waaraan ons land nog wenst deel te nemen? Willen we ons nog direct engageren in coalitieoperaties zoals in Libië of in Afghanistan? Willen we nog deelnemen aan vredesmissies zoals in Libanon? Willen we nog Belgische formaties inzetten op meer dan 5.000 Km van het eigen grondgebied? En quid Centraal-Afrika?
 - Wat moeten de Belgische capacitaire bijdragen aan de NAVO zijn? En hoeveel zijn wij bereid bij te dragen?
 - Welke opdrachten op het nationale grondgebied zullen aan de krijgsmacht toevertrouwd blijven? Welke onder hen die geregionaliseerd zijn of worden blijven ook nog toevertrouwd aan Defensie? Zullen er nieuwe bijkomen?

- Wat zal een aanvaardbaar niveau van defensiebestedingen zijn vergeleken met deze van onze buurlanden en de andere Europese landen? Willen we naar een reductie van ons leger naar bijvoorbeeld 10.000 personeelsleden en een defensiebudget van 0,4% van het BNP – dus lager dan dit voor ontwikkelingssamenwerking? En wat denken onze partners hiervan?

Tijdens deze discussies dient eveneens de richting bepaald te worden die we willen inslaan met de internationale defensiesamenwerking. En vooral, hoe we die willen concretiseren en hoe we hierin substantiële stappen vooruit willen zetten. Tot op heden werden er op dit vlak vooral Grote Principes naar voren geschoven en hoogdravende politieke verklaringen afgelegd. Maar buiten de reeds bestaande samenwerkingsverbanden, die in de eerste plaats organisch vanop de werkvloer tot stand zijn gekomen, is er op politiek vlak vooral veel lippendienst bewezen aan de internationale defensiesamenwerking. Recente nieuwe en grote realisaties die tot een substantiële toename van de operationele doeltreffendheid of grote efficiëntiewinsten hebben geleid, zijn - ook in het *pooling & sharing*-verhaal – op de vingers van één hand te tellen.

Het zal dus aangewezen hier enig pragmatisme en vooral realisme aan de dag te leggen en vooral geen luchtkastelen te bouwen. Internationale defensiesamenwerking is geen wondermiddel. Het is bovendien illusoir ervan uit te gaan dat Defensie zich uit de crisis zal kunnen “poolen & sharen”. Defensiesamenwerking vereist op korte termijn immers eerst investeringen. Doch de euro’s hiervoor zijn er niet. Daarnaast moet de Belgische “bruid” ook nog voldoende aantrekkelijk zijn voor andere partners. Het is nog maar de vraag of dit zo is, want onze “bruidschat” is niet van dien aard om erover naar huis te schrijven. Tenslotte vergt internationale defensiesamenwerking niet alleen politieke bereidheid, maar vooral politieke overeenstemming. En dat is in ons land niet altijd evident.

Het “aanvaardbaar” zijn van het niveau van de krijgsmacht van morgen heeft in hoofdzaak te maken met geloofwaardigheid. Geloofwaardigheid gaat in de eerste plaats over verantwoordelijkheid. Dit betekent het politieke engagement om volwaardig aan de internationale besluitvorming deel te nemen. Die verantwoordelijkheid leidt automatisch tot de bereidheid invulling te geven aan de defensiebehoeften van de internationale gemeenschap en dit met een deel dat evenredig is aan de draagkracht van ons land en aan onze politieke ambities. Het betekent eveneens op evenredige wijze deelnemen aan militaire operaties en er de risico’s solidair van dragen. Hiervoor moet ook het militaire vermogen geloofwaardig zijn. De personele en materiële middelen moeten voldoende en inzetbaar zijn, zonder de bescherming van de eigen soldaten uit het oog te verliezen.

14. In een tweede stap moet dan worden overgegaan tot actie. Rommelen in de marge of een beetje sleutelen aan bestaande structuren en processen volstaan niet meer. Figuurlijk verder als verstijfd op een ijsschots blijven zitten, niet weten wat doen, niets ondernemen en ondertussen verder afdrijven op de stroom en doodvriezen, komt neer op schuldig verzuim. Schuldig verzuim ten opzichte van de Belgische bevolking, maar vooral schuldig verzuim tegenover die vele mannen en vrouwen van Defensie die wel nog dag in en dag uit het beste van zichzelf geven, dikwijls ver weg van huis en in moeilijke omstandigheden.